(అది జూబ్లీ హిల్స్ పరిసరాల్లోని కృష్ణానగర్ సిటీ బస్టాప్! ఆ బస్టాండ్ నానుకుని ఓ కిరాణాషాప్. బస్టాండ్ ముందు... ప్రయాణికులు బస్‌కోసం ఎదురుచూస్తూ వుంటారు. బస్‌కోసం విసిగిపోయిన వాళ్ళు అడపాదడపా ఆ షాప్‌లో బేరసారాలు సాగిస్తూ వుంటారు. హైదరాబాద్ సిటీ చూడటానికి కేరళనుండి వచ్చిన ప్రేమ్‌నాయర్‌ని- కృష్ణానగర్‌లో ఉంటోన్న వాళ్ళక్కయ్య- చింతపండు కొనుక్కునిరమ్మని చెప్పడంతో- అతడు ఆ కిరాణాషాప్‌కి వస్తాడు.(ప్రేమ్‌నాయర్‌కి మళయాళం తప్ప మరో భాష రాదు! షాప్ యజమానికి తెలుగు తప్ప ఇంకో భాష తెలీదు.)

ప్రేమ్‌నాయర్ : (మళయాళంలో) నోకికే - నింగళుడే కడయిళ్ పుళి వుండో? (మీ కొట్లో చింతపండు వుందా ?)

షాప్ యజమాని : ఏమిటో మీరేం అడుగుతున్నారో నాకేం అర్థం కావడం లేదండీ!

ప్రేమ్‌నాయర్ : అదే... పుళి ! రసం వుండాక్కణ పుళయిల్లే అద! (అదే... చింతపండు! దాంతో రసం అదీ చేసుకుంటాం చూడండీ అది!)

షాప్ యజమాని : (రస్నా చూపిస్తూ)ఓహో - రస్నా !? ఉంది ! (అది తీసి ప్రేమ్ నాయర్‌కివ్వబోతూ) ఇదిగో తీసుకోండి!

ప్రేమ్‌నాయర్ : అయ్యో ! ఇదల్ల ! (అబ్బబ్బ! ఇదికాదు !)

(తనలో) : ఎంతో - ఈ మనిషణ మనసిలాగుణ్ణిలే! ఇణియం న్యారనీ ఎంగణె పరయణం ? (ఏమిటో ఈ మనిషికి అర్థం కావడం లేదు ! ఎలా చెప్తే అర్థమవుతుందీ ?)

(పైకి): అదే - కర్‌తాణ ఇదిక్కున్నద! అద వెళ్లత్తిళ ఇడుంబోళ రసం కట్టిల్లే... అద ! (అదే - నల్లగా వుంటుంది ! అది నీళ్లలో నానబెడ్తే రసం వొస్తుందీ.... అదీ!)

షాప్ యజమాని : ఏమిటో - పొద్దున్నే ఎవరి ముఖం చూశానో ? ఇట్లాంటి బేరం తగలింది ! ఆయన చెప్పేది నాకర్థం కాదు! నేను చెప్పేది అతడికి అర్థం కాదు ! ఎలా చచ్చేదీయన్నో, పోన్లే ఈ రోజు కస్టమర్స్ రద్దీ ఆట్టే లేదు ! ఒక్కొక్కటీ చూపించి - అడిగితే సరి... (కందిపప్పు చూపించి)ఇదా ?

ప్రేమ్‌నాయర్ : అల్ల! (కాదు!)

షాప్ యజమాని : (కారం చూపించి) ఇదా ?

ప్రేమ్‌నాయర్ : అల్ల !

షాప్ యజమాని : (విసుక్కుంటూ) నీ బొంద ! నీకేంగావాలీ !

ప్రేమ్‌నాయర్ : (తిట్టుకుంటూ) నిణ్ణముఖం ! నిణకు కానిక్యాన్ పోటం అరియతిల్ల ! (నీ ముఖం ! నీకు చూపించడం కూడా వచ్చా? చచ్చుముఖం!)

షాప్ యజమాని : (గొణుక్కుంటూ) వీడు కూడా నాలాగే నన్ను తిడ్తున్నాడల్లే ఉంది! నాకర్మ కొద్దీ దొరికాడు !

ప్రేమ్‌నాయర్ : అన్న పోగట్టే నింగళ్ క్ ఇంగ్లీష్ ఆరియమో ? ఇంగ్లీష్ పరియాణో ? టేమరిండ్ ? టేమరిండ్ ! (పోనీ ఇంగ్లీషు వచ్చా? ఇంగ్లీష్‌లో చెప్పనా ? టామరిండ్ ! టామరిండ్!

షాప్ యజమాని : ఓహో తామరమందా ? అది ఇక్కడెందుకుంటుంది ? మెడికల్ షాపుకి వెళ్ళు !

రాజారావు : (ఇంగ్లీష్ తెలిసిన మరో కస్టమర్ కలుగజేసుకుంటూ) అదికాదు షావుకారూ ! ఆయనక్కావలసింది తామరమందు కాదు ! టామరిండ్ అట ! చింతపండు - చింతపండు కావాలట!

షాప్ యజమాని : ఓహో చింతపండు కావాలా ! మరి అప్పట్నుంచీ సరిగ్గా

చెప్పవేమయ్యా ! చింతపండుకేం !? బస్తాలకొద్దీ ఇస్తా ! ఇదిగో చింతపండు!

ప్రేమ్‌నాయర్ : (సంతోషంతో) థాంక్యూ ! థాంక్యూ వెరీమచ్ ! ఎత్ర కిలో? (కిలో ఎంత)

షాప్ యజమాని : కిలోకి ఇరవై రూపాయలు

ప్రేమ్‌నాయర్ : నాణ్ ఇరవత్తంజ రూప తరతిల్లీ ! ఇర్పద తరతొళ్లు! (నేను ఇరవై ఐదు ఇవ్వను ! ఇరవయ్యే ఇస్తాను!)

షాప్ యజమాని : ఇస్తే ఇరవై ఇవ్వు ! లేకపోతేపో ! నేను అమ్మను!

ప్రేమ్‌నాయర్ : ఎండ కర్తావే ! ఇత్రయుంకాషో ?న్యాన్ నుపరిచాలుం తరిల్లా... (అమ్మో ! అంతడబ్బే ! నేను ఛస్తే ఇవ్వను!)

రాజారావు : అబ్బ ! ఇద్దరూ చెప్పేదీ ఒక్కటే ధరయ్యా బాబూ! ఒకరి భాష ఒకరికి అర్థంగాక... అనవసరంగా పోట్లాడుకుంటున్నారు!

షాప్ యజమాని : అలాగా ! - అయితే సరి ! ఏమండీ, ఆ డబ్బు ఇటు ఇవ్వండి! ఇదిగో మీ చింతపండు ! తీసుకోండి !

(ప్రేమ్‌నాయర్ డబ్బులిచ్చి చింతపండు కొనుక్కుంటాడు. ఈ లోగా ఆ బస్టాప్ వద్దకు నటరాజన్ అనే తమిళ యువకుడు వచ్చి బేగంపేటకి వెళ్ళే బస్‌కోసం చూస్తూ వుంటాడు. బస్ ఎంతకీ రాదు. అతడి ముందు శరత్‌బాబు నించుని వీక్లీ తిరగేస్తూ ఉంటాడు. ఆ స్టేజీ వద్దకు మధ్య మధ్య బస్సు లొచ్చి వెళ్ళిపోతున్నట్టు, శబ్దాలు - వినిపిస్తూ వుంటాయి! అలాంటి శబ్దం వినిపించి నటరాజన్ తన పక్కనే ఉన్న శరత్ బాబుతో - తమిళంలో)

నటరాజన్ : ఎన్నంగా ! ఇంద బస్సు ఎంగ పరిక పోగిరదు ? (ఏమండీ ! ఈ బస్సు ఎక్కడికి పోతుంది ?)

(శరత్ బాబుకి నటరాజన్ ఏం అడుగుతోంది అర్థంగాక - ఏమీ మాట్లాడకుండా ఒకసారి దిక్కులు చూసి - మళ్ళీ పుస్తకంలో మునిగిపోతాడు.)

నటరాజన్ : ఎన్నంగా ! ఉంగళలూ ! ఇంద బస్సు ఎంగ వరిక పోగిరదుగా? (ఏమండీ ! మిమ్మల్నే ! ఈ బస్సు ఎక్కడికి పోతుందండీ?)

ప్రకాశ్ : (తెలుగు తెలిసిన యువకుడు) ఓహో ఈ బస్ ఎక్కడికి పోతుందని అడుగుతున్నావా ? చార్మినార్‌లెండి ! (మళ్ళీ మరో బస్ వచ్చిన శబ్దం)

నటరాజన్ : (శరత్‌బాబుతో) ఎన్నంగా, ఇంద బస్సు....

ప్రకాశ్ : నాంపల్లి! (మళ్ళీ మరో బస్సు)

నటరాజన్ : ఎన్నంగా ! ఇప్పో.... ఇంద బస్సు.... ?

ప్రకాశ్ : ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ!

రంగయ్య : (పల్లెటూరి ఆసామి కాలుస్తోన్న చుట్ట అవతల పారేసి, శరత్ బాబుతో) ఏం బాబూ! నాకు తెల్వక అడుగుతున్నా - ఏమనుకోకు! గంట సేపన్నుంచీ సూత్తున్నా ! అంత పెద్ద పుస్తకం ఇసుగూ ఇరామం లేకుండా సదూతున్నవ్‌గదా ! గా బస్ మీది బోర్డు సద్వలేవా ? పాపం గాయనకి సదువురాక నిన్ను అడుగుతోంటే... గట్ల బెల్లంగొట్టిన రాయిలా నిలబడ్తా వేంది ? నేనంటే సదూరానివాణ్ణి ! లేకపోతే నేను జెప్పేవాణ్ణి! నువ్వేమో సూడటానికి పెద్ద సదూకున్నోడి లాగున్నవ్! గా బోర్డ్ సద్వి సెప్పడానికి గంత పరేషాన్ అయిపోతావేంది?

రాజారావు : ఈ చదూకున్నోళ్లంతే లేవయ్యా ! బోర్డు చదివి చెప్పడానికి వాళ్లకి ఎక్కడలేని బద్ధకం !

(శరత్‌బాబు ఆ పల్లెటూరి అతడి మాటలూ, రాజారావు మాటలూ విని - వాళ్ళు చెప్పేది అర్థంగాక - తనను కాదన్నట్టు - మళ్లీ పేపర్లో మునిగిపోతాడు)

భారతమ్మ : చదవడానికి మా వాడికి బద్దకమా ? భలేవారే! వాడు చిన్నప్పటినుండీ - కష్టపడి బోల్డు గోల్డ్ మెడల్స్ సాధించాడు! వాడికెందుకూ బద్దకం !?

రాజారావు : మరేదైనా చత్వారమా ?

భారతమ్మ : చత్వారమైతే కళ్ళజోడు పెట్టుకునేవాడు కదండీ !

రాజారావు : మరి.....?

భారతమ్మ : వాడు... ఎజుకేటెడ్ ఇల్లిటరేట్ ?

రాజారావు : అంటే....?

భారతమ్మ : చదువుకున్న నిరక్షరాస్యుడు !

రంగయ్య : (బుర్రగోక్కుంటూ) ఏమిటో తిరకాసుగా సెప్తున్నారు! సమజైత లేదు!

భారతమ్మ : వాడు ఎమ్మే పొలిటికల్ సైన్స్‌లో యూనివర్సిటీ ఫస్ట్! కాని చదివింది మొదట్నుండీ బెంగాలీ మీడియంలో! వాడికి బెంగాలీ తప్ప... మరో భాషరాదు! ప్రాంతీయ భాష తప్ప మరో భాష తెలీని వాళ్ళు - వేరే భాష అక్షరాలు ఎలా చదవగల్గుతారు ? అందుకే ఇలాంటి వాళ్ళంతా చదువుకున్న నిరక్షరాస్యులు! వీళ్ళందరికీ చదువొస్తుంది.... కాని అవసరమైతే ఏమీ చదవలేరు... ఏమీ రాయలేరు!

వెంకటరావు	:	(మరో ప్రయాణికుడు కలుగజేసుకుంటూ) మీరన్నది ఎగ్జాక్ట్లీ కరెక్ట్ ! ఆ మధ్య నేనోసారి త్రివేండ్రమ్ వెళ్లాను ! బోర్డ్ చూసి అది సెలూన్ అనుకుని లోపలికి వెళ్లాను ! ఏదో బ్యూటీ పార్లర్ ! పోజులు కొట్టడానికి వచ్చాననుకుని దేహశుద్ధి చేసి పంపారు.
రాజారావు	:	వాళ్లకి చెప్పుకోలేక పోయారా జరిగిందేమిటో ?
వెంకటరావు	:	ఎలా చెప్పమంటారు ? నాకా వాళ్ళ భాష రాదు ! వాళ్ళకి నా భాష తెలీదు ! మా యిద్దరికీ - తెలిసిన భాష ఇంకోటేమీ మాకు రాదు ! ఏం చేయాలీ ? అందుకని కిమ్మనకుండా దెబ్బలన్నీ భరించాను.
బసంత్	:	మీరన్నదీ నిజమే ! ఒకసారి నాకూ మద్రాస్లో అలాగే జరిగింది! వాహినీ స్టూడియో చూద్దామని బస్సుకోసం చూసీ చూసీ - ఏ బస్సెక్కడికి వెళ్తుందో అర్థంగాక... అడగడానికి తమిళం రాక... చెప్పడానికి ఇంగ్లీష్ తెలిసినాయన ఎవరూ ఆ బస్టాప్లో దొరక్క - ఏమైతే అయ్యిందనీ ఏదో ఒక బస్సెక్కితే- అది ఎటో తీసుకెళ్ళి - ఎటెటో తిరిగి - ఎక్కడో వదిలిపెట్టింది!
వెంకట్రావు	:	ఇంకా మీకు తెలీదు ! ఒకసారి పూనాలో సిటీ బస్సెక్కాను! కండక్టర్ టికెట్ కొట్టి నా చేతిలో పెట్టాడు ! ఎంతివ్వాలో అని టికెట్ మీద డబ్బు చూస్తే - అన్నీ మరాఠీ అంకెలు! ఎంత డబ్బో అర్థంగాక - అతడి చేతిలో అర్ధరూపాయి పెట్టాను - కండక్టర్ మళ్ళీ చెయ్యిజాపాడు ! ఈసారి రూపాయిచ్చాను- ఆయన మళ్ళీ చెయ్యిజాపాడు! ఈసారి రూపాయిన్నర- ఆయన విసుగ్గా చూశాడు! మళ్ళీ రెండ్రూపాయలు - అతడు కళ్లెర్ర జేసి - ఏదేదో అరిచాడు! అందరూ నావంక అదోలా చూస్తూంటే - నేను ఏదోలా ఫీలయి - సిగ్గుతో చితికిపోయి- ఆయన చేతిలో ఐదు రూపాయలు పెట్టి - కిమ్మనకుండా కూర్చున్నాను ! మిగతా చిల్లరకోసం - మళ్ళీ అతణ్ణి అడిగితే ఒట్టు!
రంగారావు	:	పాపం చాలా కష్టాలు పడ్డట్టున్నారే !
వెంకట్రావు	:	అంతేనా ? ఇంకా వినండి ? తర్వాత నేను దిగాల్సిన చోటు వచ్చిందో లేదో చూద్దామని... బస్ కిటికీలోంచి తల బయటికి పెట్టి చూస్తే.... ఎక్కడ ఏ షాప్ బోర్డు చూసినా అన్నీ మరాఠీ అక్షరాలే ! ఎక్కడ దిగనూ ? ఆగిన ప్రతిచోటా నేను దిగాల్సిన రోడ్డు అదో కాదో తోటి ప్రయాణికుణ్ణి అడగడం - అతడు

తన భాషలో తనకి తోచిందేదో చెప్పడం.... నాకు అర్థం గాక మళ్ళీ అడిగితే ఒకటి రెండు సార్లు చెప్పి - మూడోసారి నా పక్కనుండి లేచిపోవడం జరిగింది! చివరకు బస్సు తిరుగు ప్రయాణంలో - ఎక్కినచోటే దిగి - మళ్లీ ఇంగ్లీష్ తెలిసిన ఆటోవాలా ఆటో ఎక్కి - నా గమ్యస్థానం ఎప్పటికో చేరుకు న్నాను!

ప్రకాశ్ : ఏం మాతృభాషా దురభిమానమో ఏమోగానీ - మనం పక్క రాష్ట్రంలో కాలు మోసిన మరుక్షణం - ఎందుకూ పనికి రాకుండా పోతాం ! నోటికి ప్లాస్టర్ వేసుకుని - నోరుండి మనకీ- నోరులేని జీవాలకీ - భేదంలేని బతుకులీడ్చుకుంటూ...

వెంకటరావు : బొత్తిగా అలా నీరసపడిపోతావేమోయ్ ! మనసుంటే మార్గ ముంటుంది ! మాట్లాడుకోవడం.... ప్చ్.. అదో సమస్యా ! సైగలు... సైగల్తో మాట్లాడుకోవచ్చు - అవసరమైతే ! దానికి భాషే రావాలా... ఏమిటీ ?

రాజారావు : అవునవునూ... అలా చేద్దాం ! అప్పుడు నోరుందికదా అని- ఎవరూ ఎవర్తో - పెద్దపెద్దగా అరచుకోరు ! దేశంలో ఎక్కడ చూసినా ఒకటే ప్రశాంతం !

ప్రకాష్ : ఏమిటో హిందీ వొద్దని కొన్ని రాష్ట్రాలూ - ఇంగ్లీష్ రద్దుచేయా లని మరికొన్ని రాష్ట్రాలూ... దేశం ఎక్కడికి పోతోందనిపిస్తోంది! ఎవరి భాషపట్ల వారికి అభిమానం ఉండాలి - వద్దనం ! కానీ - తమ భాష తప్ప వేరే భాషని పైకి రానీకపోవడం - సంకుచితం కాదా ?

బసంత్ : (వ్యంగ్యంగా) మన భాషా దురభిమానులది భలే దూరదృష్టి లెండి! ఎవరి భాషని వాళ్ళుద్ధరించుకుంటే - ఒకరి భాష మరొకరికి రాక - ఎవరు ఎవర్తో ఏమని ఎలా పోట్లాడుకోవాలో తెలీక- దేశాన్ని నోటి పోట్లాటల్లేకుండా రక్షించిన కీర్తి - దక్కించుకోవాలని వాళ్ల ఆరాటం!

వెంకటరావు : అయ్యో పిచ్చి తండ్రీ ! అప్పుడు ఎవరేం మాట్లాడ్తున్నారో తెలీక- వాళ్ళు అడుగుతోంది వీళ్లూ - వీళ్లూ అడుగుతోంది వాళ్లూ - అపార్థం చేసుకుని నోటితో పోట్లాడుకోవడం మానేసి- ఒకరిపై మరొకరు కత్తులు దూసుకుంటారేమో ! ఎవరికెరుక?

భారతమ్మ : నిజం నాయనా ! నేను అనుక్షణం అదే విషయంలో బాధ పడ్తున్నా !

ప్రకాశ్ : ఎవరమ్మా నువ్వు !?

భారతమ్మ : (పేలవంగా నవ్వి) నేనా ? నేనవరో - మీకేమవుతానో - మీకు

నేనే చెప్పుకోవాల్సిన దుస్థితి దాపురించింది నాయనా నాకీరోజు! అయినా చెప్తాను ! వినండి!

(శివరంజని రాగంలో పాట:)

నేను భరత మాతనూ...
భరతమాత నేనూ !
రెండొందల వత్సరాల - తెల్లదొరల చెరలో మగ్గి ॥ రెండొందల॥
నే నేర్చుకున్నదింగ్లీషూ... నా మాతృభాష సంస్కృతం ॥ నా మాతృ॥
లెక్కకి వున్నారయో - ఇరవై అయిదుగురు కొడుకులూ...
పిలుస్తాను వాళ్లనూ..రాష్ట్రాలని ముద్దుగా...
రెక్కలొచ్చిన కొడుకులంత - మాతృభాషని విడిచీ....
తల్లినైన నన్ను మరిచి - భార్యా విధేయులైరి ॥భార్యా...॥
తెలుగు ఒక కోడలిదీ-
తమిళమొక కోడలిదీ-
మళయాళం ఒకరిదైతే-
కన్నడ మింకొకరిదీ !
ఒకరు గుజరాతీ-
వేరొకరు పంజాబీ-
ఒకరిది మరాఠీ-
మరొకరిదేమో ఒరియా !
బెంగాలీ ఒకరిదైతే-
హిందీ మరికొందరిదీ-
రాజస్తానీ ఒకరిదీ-
కాశ్మీరం ఒకరిదీ !
కొందరికీ ఇంగ్లీషూ - చేదయ్యే బాధయ్యే
మరికొందరికి హిందీ - గిట్టదయ్యే పట్టదయ్యే!
మొత్తానికి అందరికీ - సంస్కృతం బరువయ్యే!
ఒకరినొకరితో కలిపే - భాషేదో చెప్పరయ్యో.... ॥ ఒకరి॥
దేశ భాషలందూ - నా తెలుగే లెస్సంటే....
తమిళమే గొప్పంటే - పంజాబీ శ్రేష్ఠమంటే... అయ్యో...
ఎవరికి వారే తమ - చుట్టు పరిధి గీసుకుంటే.... ॥ ఎవరికి వారే॥
నా జాతి నొక్క తాటిపై నడిపించేదెవ్వరూ.... ?
నడిపించే దెవ్వరూ...??

(తెర)

నోట్ : ఈ నాటికలో ప్రేమ్‌నాయర్ సంభాషణ విషయంలో నాకు తెలిసిన మళయాళీ ఫ్రెండ్‌ని ఇంగ్లీషులో సంప్రదించాను! వారికి తెలుగు రాదు ! నాకు మళయాళం అంతకన్నా రాదు! "మేము పలికే కొన్ని అక్షరాలు... మీ తెలుగులో వున్నాయో లేవో మాకు తెలీదు ! మరి మా ఉచ్చారణ మీరు ఎంతవరకూ క్యాచ్ చేసి - దాన్ని తెలుగులో ప్రెజెంట్ చేస్తున్నారో మాకైతే తెలీదు!" అంటూ ఈ నాటికలో నాక్కావలసిన డైలాగ్స్ - వాళ్ళు మళయాళంలో చెప్పడం జరిగింది! తప్పులేమైనా దొర్లితే క్షంతవ్యురాలిని.

- అమృతలత.

ఆంధ్రభూమి సచిత్ర వార పత్రిక - తేదీ: 13-12-1990

అంకితం

శ్రీమతి జి. సునీత
B.A.,B.Ed.
హైదరాబాదు.

ఆమెకు ఆడటమే కాదు... ఆడించడమూ ఇష్టమే!

'ఆటలు'ంటే... ఆకలిదప్పులు మరిచి పోయే ఆమె - పాటలంటే చెవికోసుకుంటారు!

'పనులు'ంటే... ఆటపాటలు కూడా మరిచిపోయే ఆమెకి పనిచేయడమే కాదు... పనులు చేయించుకుని రావడమూ... ఇష్టమే!

హైదరాబాద్‌లో - ఏ అవసరం వచ్చినా - అది - చీఫ్‌గెస్ట్స్‌ని ఆహ్వానించడంగానీ, పిల్లలకి ప్రైజులు కొనడం గానీ, ఎక్స్‌కర్షన్‌కి టికెట్ బుకింగ్స్ గానీ - విజయ్ విద్యా సంస్థలకి తోడుగా నిలిచే - ఐడియల్ ఎజుకేషన్ సొసైటీ మెంబర్ : **శ్రీమతి జి. సునీత** కి...

ప్రేమతో.... అమృతలత
1-11-2005